

Warszawa, dnia 7 kwietnia 2017 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

Parafuje: **Renata Szczęch**
PODSEKRETARZ STANU
Pani Minister Renata Szczęch

elektronicznie do członków Zespołu

SPRAWOZDANIE
z posiedzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,
które odbyło się w dniu 30 marca 2017 r.

W dniu 30 marca 2017 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: Zespół), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami. Było to szczególne posiedzenie z uwagi na udział w nim delegacji rządu ukraińskiego oraz Parlamentu Ukrainy pod przewodnictwem Pana Ivana Lischyny, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości i agenta Rządu ukraińskiego w postępowaniach przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej: ETPCz lub Trybunał). Delegacja złożyła wizytę w Polsce celem zapoznania się z polskimi mechanizmami w zakresie wykonywania wyroków ETPCz, które uważane są za jedne z modelowych pośród 47 państw Rady Europy.

Spotkaniu przewodniczyła Pani Minister Renata Szczęch, a następnie Pani Justyna Chrzanowska, Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej „Przewodnicząca” lub „Pełnomocnik”).

I. Otwarcie posiedzenia i wprowadzenie Przewodniczącej Zespołu

Posiedzenie otworzyła Pani Renata Szczęch, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Pani Minister przywitała gości z Ukrainy - Pana Ministra Ivana Lischyna, Pana Andriia Pomazanova, Posła Parlamentu Ukrainy, Panią Marynę Skliarenko, Pierwszego Zastępcę Szefa Departamentu Sprawiedliwości i Bezpieczeństwa Sekretariatu Rady Ministrów Ukrainy oraz pozostałych członków delegacji – kierownictwo i pracowników Biura Pełnomocnika Rządu, a także przedstawicielkę Biura Rady Europy w Kijowie.

Pani Minister poinformowała uczestników posiedzenia, że goście przeprowadzili już rozmowy z Pełnomocnikiem Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, z przedstawicielami Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. W trakcie tych spotkań zapoznali się z polskim systemem koordynacji wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i z najważniejszymi wyzwaniami stojącymi w tym zakresie przed władzami polskimi. Pani Minister zachęciła również gości do dzielenia się własnymi refleksjami, doświadczeniami i dobrymi praktykami.

Pani Minister wyraziła zrozumienie dla wyzwań, jakie stoją przed Rządem Ukrainy w zakresie reformowania między innymi wymiaru sprawiedliwości. Zadeklarowała nie tylko poparcie dla tych reform, ale przede wszystkim pełne wsparcie Polski i chęć dzielenia się doświadczeniami z naszej transformacji ustrojowej i budowania demokracji opartej na rządach prawa.

Następnie głos zabrał Pan Minister Ivan Lishchyna, który dziękując za zaproszenie przypomniał o stojących przed Ukrainą bardzo poważnych wyzwaniach. Wymienił wśród nich wojnę toczącą się na wschodzie Ukrainy, a także kryzys finansowy. Jednocześnie stwierdził, że wykonywanie wyroków Trybunału jest jednym z najważniejszych elementów budowy państwa prawa. Dodał, że polskie doświadczenia w tym zakresie są bardzo ważne dla władz Ukrainy, ponieważ utwierdzają je w przekonaniu, że ich wysiłki nie idą na marne. Z tego powodu członkowie delegacji z Ukrainy są bardzo zainteresowani informacjami jakimi zechce podzielić się z nimi strona polska.

II. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat planów dotyczących wykonania i postępów w realizacji poszczególnych orzeczeń Trybunału

1. Informacja nt. działań zmierzających do wykonania wyroku pilotażowego ws. *Rutkowski i Inni p. Polsce*, wyrok z dnia 7 lipca 2015 r. (skarga nr 72287/10), w zakresie zmiany *Ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki* (dalej: ustawa o skardze), referuje: **Ministerstwo Sprawiedliwości**;

Pan Maciej Kiełbik, przedstawiciel Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka w Ministerstwie Sprawiedliwości (dalej: MS) przypomniał treść wyroku *Rutkowski i inni p. Polsce*. Stwierdził, że w wyroku tym Trybunał zidentyfikował dwa podstawowe problemy dotyczące skargi na przewlekłość. Pierwszym było dokonywanie przez sądy polskie nieuprawnionej fragmentacji postępowania, czyli ograniczania oceny tylko do ostatniego etapu, na którym toczyło się postępowanie. Sądy nie dokonywały całościowej oceny postępowania od momentu jego wszczęcia do rozpoznania skargi. Drugi dotyczył nieadekwatności przyznawanej rekompensaty za stwierdzoną przewlekłość postępowania. Powodowało to, że na poziomie krajowym nie dochodziło do usunięcia naruszenia i strona nadal posiadała status ofiary w rozumieniu Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (dalej: Konwencja), a zatem mogła nadal skutecznie wnosić skargę do ETPCz.

Ministerstwo Sprawiedliwości oceniło, że konieczne jest wprowadzenie środków legislacyjnych, które uniemożliwią fragmentację postępowania oraz pozwolą na przyznawanie adekwatnych sum pieniężnych w razie stwierdzonej przewlekłości. W efekcie prowadzonych w 2016 r. prac legislacyjnych w MS w dniu 30 listopada 2016 r. uchwalono *ustawę o zmianie ustawy o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw*, która w art. 6 dokonała odpowiedniej zmiany ustawy o skardze.

W art. 1 ust. 3 ustawy o skardze wprowadzona została dyrektywa interpretacyjna, zgodnie z którą przepisy ustawy stosuje się zgodnie ze standardami wynikającymi z Konwencji. Norma ta ma wiązać sądy i stanowić podstawę do dokonywania wykładni systemowej w sposób zgodny ze standardami Konwencji. Ustawa odwołuje się do standardów Konwencji, a więc również do wyroków Trybunału, które sądy muszą brać pod uwagę w trakcie orzekania. Przedstawiciel MS podkreślił, że w wyroku pilotażowym nie została zakwestionowana sama ustawa o skardze, ale praktyka jej stosowania przez sądy. W ocenie MS konieczne jednak były działania legislacyjne, ze

względu na fakt, że nawet uchwała Sądu Najwyższego z 28 marca 2013 r., która w swojej tezie odzwierciedlała zalecenia Trybunału, nie wpłynęła pozytywnie na statystyki orzecznictwa sądów krajowych.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 zd. 2 ustawy sąd ma obowiązek uwzględnić łączny czas trwania postępowania od momentu jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi. Ta zmiana stanowi też odejście od koncepcji skargi na przewlekłość postępowania jako środka doraźnego, zapoczątkowanej wyrokiem SN z 2005 r.

W celu uzyskania adekwatnej wysokości rekompensaty wprowadzono dwustopniowy mechanizm, oparty również na orzecznictwie Trybunału. Wprowadzono kwotę bazową (500 zł) odszkodowania za każdy rok trwania postępowania, które zostało uznane za przewlekłe. Wprowadzono również możliwość zwiększania tej kwoty, zwłaszcza w sytuacji, gdy sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego (np. w przypadku postępowania karnego i tymczasowego aresztowania) i gdy skarżący nie przyczynił się do przewlekłości postępowania. Jest to wyliczenie o charakterze przykładowym, sądy powinny stosować elastyczne podejście do tej regulacji.

Kolejną kwestią podnoszoną przez Trybunał w sprawach dotyczących przewlekłości postępowania, (choć nie w sprawie *Rutkowski p. Polsce*) jest nadmierny formalizm. W rezultacie nowelizacji, jeżeli skarga zostanie odrzucona z przyczyn formalnych, skarżący będzie miał prawo zapoznać się ze wskazanymi przez sąd nieprawidłowościami skargi i niezwłocznie wnieść skargę po raz kolejny. Nie ma obowiązku oczekiwania przez okres 12 miesięcy na wniesienie kolejnej skargi.

W zakresie środków generalnych o charakterze miękkim, orzeczenie zostało przetłumaczone i doręczone prezesom wszystkich zainteresowanych sądów wraz ze standardami określonymi przez Trybunał dotyczącymi przewlekłości. Problematyka ta była również przedmiotem szkoleń. Będzie ona również przedmiotem oceny w przyszłości w drodze kwerendy.

Przedstawiciel MS przedstawił dane statystyczne informując, że w latach 2012 – 2015 liczba wnoszonych skarg na przewlekłość postępowania wzrosła prawie dwukrotnie z poziomu 8 500 do 18 000. W 2016 r. odnotowano spadek do poziomu 16 500. Średni poziom zasądzanych sum pieniężnych wzrósł z poziomu 2 900 zł w 2015 r. do 3 200 zł w 2016 r.

Pan Minister Ivan Lishchyna zapytał o opłatę sądową za złożenie skargi na przewlekłość postępowania. W odpowiedzi przedstawiciel MS poinformował, że obecnie opłata ta wynosi 200 zł. W 2004 r. została ona ustalona na 100 zł, ale Ministerstwo uznało, że po 12 latach, ze względu na poprawę poziomu zamożności społeczeństwa, podniesienie opłaty jest uzasadnione. Dodatkowo zauważył, że opłata nie ogranicza prawa do skargi, gdyż stronie przysługuje prawo do złożenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.

Pani Minister Renata Szczęch zapytała o to, jak w zakresie przewlekłości postępowania kształtuje się sytuacja na Ukrainie. W odpowiedzi Pan Minister Ivan Lishchyna stwierdził, że przewlekłość postępowania jest poważnym problemem na Ukrainie i że nie ma tam mechanizmu rekompensaty podobnego do obecnego w prawie polskim. Zadeklarował, że rząd Ukrainy chce uczyć się na polskich doświadczeniach w tym zakresie. Przewodnicząca zobowiązała się do przekazania stronie ukraińskiej tłumaczeń zarówno pierwotnej, jak i nowelizowanej wersji ustawy o skardze i zwróciła uwagę, że rząd ukraiński może skorzystać od razu z obecnego brzmienia tej ustawy, unikając w ten sposób części problemów, które dotknęły Polskę.

2. Informacja nt. postępu w realizacji wyroków z grupy *Kędzior p. Polsce* wyrok z dnia 16 października 2012 r., (*skarga nr 45026/07*), w zakresie przeprowadzenia nowelizacji *Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* - referuje: **Ministerstwo Zdrowia**;

Pan Przemysław Kłaman, Naczelnik Departamentu Współpracy Międzynarodowej w Ministerstwie Zdrowia (dalej MZ) poinformował, że wyrok w sprawie Kędzior przeciwko Polsce dotyczy umieszczenia w Domu Pomocy Społecznej (dalej: DPS) osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej. Trybunał stwierdził, że należało wprowadzić mechanizm, zgodnie z którym do umieszczenia takiej osoby w Domu Pomocy Społecznej konieczny byłby wyrok sądu, a także inne procedury gwarantujące jej prawa. Zmiany te mają zostać wprowadzone w nowelizowanej *ustawie o ochronie zdrowia psychicznego*.

Według projektu nowelizacji każde umieszczenie osoby w DPS będzie wymagało wyroku sądu. Ponadto, zarówno ta osoba, jak i jej bliscy: małżonek, krewni w linii prostej, rodzeństwo, przedstawiciel ustawowy oraz osoba sprawująca opiekę będą mieli prawo wnioskowania o zmianę tego orzeczenia. Projekt zakłada również każdorazową konieczność przeprowadzenia rozprawy, zarówno w przypadku umieszczania osoby w DPS, jak i w przypadku wystąpienia o zmianę takiego orzeczenia. Co więcej sąd obligatoryjnie, a nie jak dotychczas – fakultatywnie, będzie ustanawiał pełnomocnika dla osoby umieszczanej w DPS.

Pan Kłaman stwierdził, że prace nad projektem ustawy przedłużyły się ze względu na przedłożone uwagi dotyczące finansowania zmian zakładanych w projekcie. Niemniej jednak wyraził nadzieję, że uda się dotrzymać ustalonego w poprzednim roku harmonogramu, zgodnie z którym ustawa powinna zostać przyjęta w lipcu 2017 r.

Pani Minister Renata Szczęch zapytała, czy projekt dotyczy wyłącznie osób umieszczanych w DPS czy obejmuje również Zakłady Opiekuńczo-Lecznicze i inne typy placówek sprawujących opiekę. Pan Kłaman odpowiedział, że projektowana zmiana dotyczy wyłącznie Domów Pomocy Społecznej. W uzupełnieniu Pani Joanna Maciejewska, przedstawiciel Departamentu Współpracy Międzynarodowej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (dalej: MRPiPS) wskazała, że w ministerstwie powołany został zespół pracujący nad rozwiązaniami dotyczącymi umieszczania osób ubezwłasnowolnionych w innych zakładach opiekuńczych.

Przewodnicząca zwróciła uwagę na spójność działań podejmowanych przez członków Zespołu, a także podkreśliła wagę współpracy między poszczególnymi ministerstwami.

Pani Olga Davydchuk, Dyrektor Biura Pełnomocnika Rządu Ukrainy przed ETPCz zapytała o to, w jaki sposób rozwiązywana jest sytuacja osób samotnych, nie mających rodziny. Przedstawiciel MZ stwierdził, że przygotowywana nowelizacja zawiera rozwiązanie, zgodnie z którym sąd co 6 miesięcy będzie dokonywał oceny stanu zdrowia osoby ubezwłasnowolnionej, niezależnie od tego, czy zgłoszono o to wniosek.

Pan Minister Ivan Lishchyna podkreślił, że zgodnie z prawem ukraińskim opiekun jest nadawany osobie ubezwłasnowolnionej automatycznie w momencie jej skierowania do DPS i zapytał jak wygląda to w Polsce. W odpowiedzi Przedstawiciel MZ stwierdził, że w Polsce taka osoba ma najczęściej przedstawiciela ustawowego lub osobę sprawującą faktyczną opiekę, która to osoba również będzie mogła wystąpić o zmianę orzeczenia sądu. Najważniejszą zmianą jest to, że sąd będzie obligatoryjnie ustanawiał pełnomocnika osoby ubezwłasnowolnionej. Pan Minister Lishchyna w kontekście sprawy *Kędzior p. Polsce* zwrócił uwagę na dwie sprawy rozpoznawane przez Trybunał: *Rudenko p. Ukrainie* oraz *Zajczenko p. Ukrainie*, które dotyczą nadużycia przez sądy prawa do skierowania osoby do placówki dla chorych psychicznie.

Pani Justyna Lewandowska, Dyrektor Krajowego Mechanizmu Prewencji w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej: RPO) zapytała przedstawiciela MRPiPS o to, czy po wejściu w życie nowelizacji ustawy planowane są działania informujące, skierowane do pracowników DPS, o tym w związku ze zmianą przepisów do skierowania osoby do DPS potrzebne będzie orzeczenie sądowe. Pani Joanna Maciejewska stwierdziła, że ministerstwo oczekuje na zmianę ustawy i zasugerowała wystąpienie RPO do Ministra w tej sprawie. Pani Justyna Lewandowska zapowiedziała ukazanie się raportu RPO dotyczącego Domów Pomocy Społecznej.

Przewodnicząca zadeklarowała, że po wejściu w życie ustawy MSZ skieruje wystąpienie do MRPiPS i MZ apelujące o wcielanie w życie rozwiązań ustawy. Zadeklarowała również możliwość wsparcia MSZ na etapie prac parlamentarnych. Wyraziła także pewne rozczarowanie faktem, że prace nad projektem ustawy trwały tak długo, choć uznała to po części usprawiedliwione koniecznością zabezpieczenia odpowiednich środków w celu realizacji jego założeń.

Pani Małgorzata Świętczak, Zastępca Dyrektora Zespołu Prawa Cywilnego w Biurze RPO zadała pytanie dotyczące tego czy ustawa odnosi się do problemu trudności ze znalezieniem opiekuna nawet dla osób częściowo ubezwłasnowolnionych. W odpowiedzi Przedstawiciel MZ zwrócił uwagę na umieszczony w ustawie katalog przypadków, w których ustanawiany jest pełnomocnik dla osoby ubezwłasnowolnionej.

Pani Minister Renata Szczech powiedziała, że z własnego doświadczenia wie, iż znalezienie opiekuna dla takich osób stanowi często w Polsce bardzo poważny problem.

3. Informacja nt. postępu w realizacji wyroku ws. ***Grabowski p. Polsce***, wyrok z dnia 30 czerwca 2015 r. (*skarga nr 57722/12*), w kontekście wyeliminowania błędnej praktyki stosowania art. 27 *Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich*, referuje: **Ministerstwo Sprawiedliwości**;

Pan Krzysztof Masło, Dyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka, MS poinformował, że w sprawie *Grabowski p. Polsce* problem stanowiło stosowanie art. 27 *ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich*. Przepis ten stanowi podstawę umieszczenia nieletniego w schronisku dla nieletnich, przy czym do czasu skierowania na rozprawę, okres umieszczenia w schronisku nie powinien przekraczać 3 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach może on zostać przedłużony o kolejne 3 miesiące. Natomiast do czasu zakończenia postępowania, nieletni nie powinien przebywać w schronisku dłużej niż rok, choć i ten termin może w szczególnie uzasadnionych przypadkach zostać przedłużony przez sąd wyższego rzędu nad sądem rejonowym.

W sprawie *Grabowski p. Polsce* ujawniła się niewłaściwa praktyka stosowania tego przepisu przez polskie sądy rodzinne i opiekuńcze. Polegała ona na tym, że o ile sąd orzekał w sprawie umieszczenia nieletniego w schroniskach dla nieletnich, o tyle postanowienia o przedłużeniu tego okresu zapadały przed sądami bez rozprawy.

W celu wykonania przedmiotowego wyroku MS podjęło działania legislacyjne, upowszechniające i nadzorcze. W dniu 30 grudnia 2015 r. opublikowane zostało rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – *Regulamin urzędowania sądów powszechnych*. Zawiera on dwa szczegółowe przepisy (§§ 242 i 243) dotyczące umieszczania nieletnich w schroniskach. Nakładają one obowiązek wydania przez sąd rozstrzygnięcia w przedmiocie umieszczenia nieletniego w schronisku dla nieletnich, także po skierowaniu sprawy na rozprawę, oraz obowiązek przesłania administracji schroniska, postanowienia w przedmiocie przedłużenia pobytu w schronisku dla nieletnich. Administracja schroniska ma otrzymać odpis tego postanowienia nie później niż na 3 dni przed upływem terminu umieszczenia w schronisku dla nieletnich.

Obecnie w MS powołano zespół, którego zadaniem jest przeprowadzenie analizy dotychczasowych regulacji w zakresie postępowań w sprawach nieletnich i dostosowanie ich do standardów europejskich. Inauguracyjne posiedzenie zespołu odbędzie się w dniach 5 – 7 kwietnia 2017 r.

W zakresie działań upowszechniających, ministerstwo przetłumaczyło wyrok i umieściło go na swojej stronie internetowej. Informacja o wyroku została także skierowana do wszystkich prezesów sądów apelacyjnych, a także do prezesa sądu, w którym doszło do naruszenia oraz

prezesa sądu wyższego rzędu nad nim. Prowadzone są również szkolenia, w których podnoszona jest kwestia praktyki stosowania art. 27 ww. ustawy.

W sierpniu 2015 r. Ministerstwo Sprawiedliwości zwróciło się do wszystkich prezesów sądów apelacyjnych o zbadanie aktualnej praktyki sądów rodzinnych. Kwerenda wskazała na niejednorodną praktykę stosowania przez polskie sądy art. 27. W maju 2016 r. MS zwróciło się do wszystkich prezesów sądów apelacyjnych z prośbą o przypomnienie sędziom o standardach stosowania art. 27 i konieczności stosowania przez sądy nowego rozporządzenia. Obecnie następuje ujednoczenie praktyki orzeczniczej w kierunku wytyczonym w orzeczeniu w sprawie Grabowskiego. Na wniosek MS, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości wpisał do swoich działań naukowo-badawczych zagadnienie stosowania środków zapobiegawczych w postępowaniach w sprawach nieletnich.

Przewodnicząca przypomniała, że pierwotne założenia MS obejmowały również zmianę przepisów prawa i tego może od Polski oczekiwać Komitet Ministrów Rady Europy (dalej: KM). Równocześnie zaznaczyła, że z uwagi na wielość podjętych działań zmierzających do wykonania wyroku, po zebraniu odpowiednich danych, będzie można przekonywać Komitet Ministrów, że dotychczasowe działania praktyczne są wystarczające do uznania wyroku za wykonany. Nie oznacza to jednak rezygnacji ze zmian prawa.

Pan Marcin Mazur, Zastępca Dyrektora Zespołu ds. wykonywania kar w Biurze RPO zgodził się, że problem w wyroku *Grabowski p. Polsce* polegał przede wszystkim na praktyce stosowania prawa. Dodał, że w wyroku tym poruszona była również kwestia zmiany i uchylenia umieszczenia w schronisku dla nieletnich i zapytał czy będzie ona przedmiotem interwencji legislacyjnej. W odpowiedzi Pan Krzysztof Masło podkreślił, że z wyroku wynika konieczność zmiany praktyki, a nie prawa i zapewnił, że w przypadku niekorzystnych zmian w orzecznictwie sądów możliwe jest rozpoczęcie prac nad zmianą brzmienia art. 27 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Przewodnicząca podkreśliła, że istnieją również sprawy, w których do wykonania wyroku wystarczająca jest zmiana praktyki. Do jej udowodnienia niezbędna jest statystyka, której gromadzenie jest uciążliwe dla sądów, lecz często wynika z wymogów organizacji międzynarodowych.

4. Informacja nt. postępu w realizacji wyroku ws. ***Potomska i Potomski p. Polsce*** wyrok z dnia 29 marca 2011 r., (skarga nr 33949/05), w zakresie przeprowadzenia nowelizacji ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – referuje: **Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego**;

Pan Mecenasz Łukasz Czwojda, Przedstawiciel Departamentu Ochrony Zabytków w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dalej: MKiDN) poinformował, że sprawa dotyczy naruszenia art. 1 Protokołu dodatkowego do Konwencji tj. pozbawienia prawa własności przez wpisanie nieruchomości do rejestru zabytków. Nieruchomość będąca przedmiotem sprawy to zamknięty cmentarz żydowski, który w planie zagospodarowania przestrzennego został przeznaczony pod zabudowę, a następnie wojewódzki konserwator zabytków wpisał go do rejestru zabytków, co uniemożliwiło realizację zamierzenia budowlanego przez nabywców. W wyroku Trybunał wskazał, że ustawodawstwo polskie nie przyznaje w takiej sytuacji nabywcom roszczenia o wykup tej nieruchomości.

Pan Czwojda zaznaczył, że sprawa *Potomska i Potomski p. Polsce* miała charakter jednostkowy, jednak właściciele utracili całkowicie możliwość zagospodarowania przedmiotowej nieruchomości.

MKiDN doszło do przekonania, że konieczna jest zmiana systemu rejestru zabytków. Obecnie konsekwencją wpisania do rejestru budynku, jest uniemożliwienie jego rozbiórki, a zmiana jego wyglądu wymaga zgody wojewódzkiego konserwatora zabytków. W ocenie ministerstwa obecne rozwiązania nie nadają się do uwzględnienia w nich roszczeń o wykup bądź o odszkodowanie, gdyż trudno byłoby wykazać przesłankę utraty możliwości zagospodarowania przez wpis do rejestru. Można rozważać sytuację, w której wpis do rejestru wywoływałby automatyczny efekt w postaci powstania roszczenia, lecz znacząco wpływałoby to na zakres obciążeń sektora finansów publicznych.

MKiDN postanowiło dokonać zmiany ustawy o ochronie zabytków. W październiku 2016 r. miała miejsce wizyta Sekcji Wykonywania Wyroków KM, a w dniu 14 grudnia 2016 r. Minister Kultury powołał pięcioosobowy zespół, który obecnie pracuje nad założeniami ustawy, które mają zostać przedstawione Ministrowi do 31 sierpnia br.

Dodatkowo MKiDN zamierza przeprowadzić częściową nowelizację ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, która co prawda nie zrealizuje w pełni zaleceń Trybunału, ale ma zapobiec w przyszłości tego typu stanom faktycznym. Zgodnie z nowelizacją, jeżeli przedmiotem sprzedaży jest były cmentarz, a zbywcą Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego, wówczas taka decyzja będzie wymagała zgody wojewódzkiego konserwatora zabytków. W dniu 28 lutego 2017 r. projekt został przyjęty przez Radę Ministrów i skierowany do Sejmu.

W dalszym ciągu pozostaje nierozwiązany problem wykonania środków indywidualnych w przedmiotowym wyroku tj. wykup nieruchomości od właścicieli. Są oni gotowi sprzedać ją Skarbowi Państwa, a w 2015 r. została ustalona nawet konkretna kwota jednak problem stanowi ustalenie właściwego organu. W ocenie MKiDN właściwym organem jest Starosta Sławieński, co wynika z przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami. Dysponuje on odpowiednimi środkami, które otrzymuje w postaci dotacji celowej od wojewody. MSZ włączyło się do sprawy i skierowało pismo do Starosty w listopadzie 2016 r. W marcu 2017 r. Starosta złożył wniosek do zachodniopomorskiego konserwatora zabytków o zajęcie stanowiska w sprawie i o podjęcie kroków prawnych. Wojewódzki konserwator zabytków nie dysponuje jednak, w przeciwieństwie do Starosty, w swoim budżecie pozycją, z której środki mógłby przeznaczyć na wykup tej nieruchomości.

Przewodnicząca stwierdziła, że skomplikowany stan faktyczny oraz potencjalnie wysokie koszty dla budżetu państwa sprawiają, że prace nad wykonaniem tego wyroku trwają już dosyć długo. Zauważyła, że wykup tej nieruchomości jest szczególnie istotny również z powodu obowiązków, z którymi wiąże się jej posiadanie, m.in. obowiązku utrzymania jej w dobrym stanie. Dodała, że choć na razie jest to jedyna taka sprawa skierowana przeciwko Polsce, to nierozważne działania legislacyjne mogą doprowadzić do zwielokrotnienia liczby roszczeń wysuwanych pod adresem Skarbu Państwa.

Pani Małgorzata Świątczak z Biura RPO podziękowała MSZ za włączenie się w wykonanie wyroku. Zwróciła uwagę, że większość spośród trafiających do Rzecznika spraw dotyczących ochrony zabytków koncentruje się na konieczności uzyskania zgody wojewódzkiego konserwatora zabytków na remont zabytkowego budynku. Dodała, że brak roszczenia o wykup nieruchomości jest istotnym problemem systemowym w Polsce i nie dotyczy tylko sprawy *Potomska i Potomski p. Polsce*, ale także całej serii wyroków z grupy Skibińscy, które dotyczą tego, że w planach zagospodarowania przestrzennego na nieruchomości prywatne są nakładane uciążliwe obowiązki publiczne, związane w szczególności z budową dróg publicznych. Na każdą zmianę na takiej nieruchomości potrzebna jest jakaś forma zgody administracyjnej, która w praktyce nie jest udzielana. Rzecznikowi pomimo wieloletniej korespondencji z Ministerstwem Infrastruktury nie udało się uzyskać żadnych zmian legislacyjnych w tym

zakresie. Przypomniała, że Trybunał Konstytucyjny, opierając się m.in. na orzecznictwie strasburskim stwierdził, że w prawie polskim powinno istnieć roszczenie o wyłączenie przysługujące właścicielowi nieruchomości, a nie tylko organowi administracji. Obecnie istnieje możliwość, że odpowiednia regulacja zostanie zawarta w Kodeksie urbanistycznym. Przedstawicielka RPO stwierdziła, że sprawa ta jest nieodpowiednio rozwiązana w prawie polskim na poziomie systemowym, pomimo istnienia pewnych instrumentów na gruncie postępowania cywilnego.

W odpowiedzi Przewodnicząca stwierdziła, że właściwość MKiDN jest ograniczona do kwestii ochrony zabytków, a także wskazała na różnice pomiędzy sprawami *Potomska i Potomski p. Polsce* oraz *Skibińscy p. Polsce* oraz na fakt, że drugi z tych wyroków został wykonany zgodnie z zaleceniami Komitetu Ministrów.

Eliza Suchożebska, Zastępca Pełnomocnika MSZ ds. postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, zastrzegając, iż kwestie związane z grupą spraw *Skibińscy p. Polsce* należą do właściwości Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa, podniosła, że należy odróżnić te sprawy od sprawy *Potomska i Potomski p. Polsce*. Grupa *Skibińscy p. Polsce* została już uznana przez Komitet Ministrów Rady Europy za wykonaną. Źródło problemu zidentyfikowanego przez Trybunał w grupie *Skibińscy* było bowiem odmienne i zostało już obecnie usunięte. Problemem w grupie *Skibińscy* były przepisy przejściowe ustawy z 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym, które utrzymały w mocy tzw. stare plany zagospodarowania przestrzennego bez stosowania do nich jednocześnie nowych przepisów ustawy z 1994 r. dotyczących rekompensat dla właścicieli z tytułu obniżenia wartości ich gruntu wynikającego z planowania inwestycji publicznych na ich gruntach. Istotą problemu w sprawie *Skibińscy* był długotrwały stan niepewności związany z przedłużającym się procesem realizacji inwestycji publicznych planowanych na nieruchomości przy jednoczesnym wyłączeniu roszczeń odszkodowawczych wynikających z obniżenia wartości nieruchomości objętych rezerwą na cele publiczne. Jednakże, nową ustawą z 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym tzw. stare plany zagospodarowania przestrzennego zostały uchylone. Trybunał odstąpił w sprawie *Skibińscy* od wydawania wyroku pilotażowego. Sprawa *Potomscy* dotyczy natomiast pewnych ograniczeń w interesie publicznym znajdujących się niejako z natury rzeczy na danej nieruchomości, w stosunku do której nie zachodzi stan niepewności związany z planowaną w nieokreślonej przyszłości inwestycją publiczną.

Przewodnicząca zwróciła uwagę na nieobecność przedstawicieli ministra właściwego do spraw budownictwa, którzy mogliby odnieść się do uwag Rzecznika, ale zapewniła, że znajdą się one w sprawozdaniu z posiedzenia Zespołu. Zaznaczyła także, że posiedzenia Zespołu służą nie tylko podnoszeniu kwestii naruszeń Konwencji wskazanych przez Trybunał, ale również dążeniu do przeciwdziałania potencjalnym naruszeniom.

Pani Małgorzata Świętczak stwierdziła, że w ustawach planistycznych funkcjonuje mechanizm kompensacyjny, którego nie ma w ustawie o ochronie zabytków i zasugerowała, że wprowadzenie podobnego rozwiązania legislacyjnego mogłoby pomóc w przyszłości.

Przewodnicząca podkreśliła, że przyjęte rozwiązania muszą być możliwe do udźwignięcia dla Skarbu Państwa i wyraziła nadzieję, że MKiDN jest świadome zarówno problemu, jak i obowiązujących standardów.

Pan Minister Ivan Lishchyna zapytał jak w polskim ustawodawstwie rozstrzygnięta została kwestia następstwa czasowego, a także o to, jak kształtuje się odpowiedzialność urzędnika, który odpowiada za sprzedaż nieruchomości. W odpowiedzi Przewodnicząca wskazała, że nie jest to sprawa, w której okoliczności faktyczne są jednoznaczne i że nie można przyjąć, że skarżący działali w dobrej wierze.

Pan Łukasz Czwojda wskazał, że w polskim prawodawstwie istnieje możliwość wykorzystania terenu cmentarza, który został wyłączony z funkcji grzebalnych, po spełnieniu określonych warunków. W tej sprawie trudno jest stwierdzić odpowiedzialność konkretnego urzędnika ponieważ decyzję podejmowało ciało kolegialne działające w latach 70, dlatego ta kwestia jest przedawniona.

Pan Minister Lishchyna zauważył, że na gruncie prawa ukraińskiego pojawiają się podobne, choć nie identyczne stany faktyczne. Zapytał także czy w Polsce istnieje ogólny system rekompensat za błędy popełnione przez państwo w trakcie procesu prywatyzacji w latach 90.

Przewodnicząca zwróciła uwagę na historyczne podobieństwa własnościowe pomiędzy Polską i Ukrainą i zauważyła, że w sprawie Potomscy mamy do czynienia ze stanem faktycznym, który powstał na długo przed związaniem się przez Polskę postanowieniami Konwencji i Protokołem 1 do niej. Polska nie przyjęła jednej ustawy reprivatyzacyjnej i w związku z tym nie dysponuje jednym środkiem naprawczym w stosunku do roszczeń reprivatyzacyjnych. W Polsce wszystkie sprawy reprivatyzacyjne są rozstrzygane na zasadach ogólnych, w oparciu o przepisy postępowania administracyjnego lub prawa cywilnego. Obecnie przeciw uchwaleniu jednej ustawy reprivatyzacyjnej wydaje się przemawiać upływ czasu oraz fakt rozpoczęcia i zakończenia wielu postępowań odszkodowawczych, które dla wielu skarżących zakończyły się sukcesem. Powstałby więc problem porównywalności, zwłaszcza w sytuacji konieczności miarkowania wysokości odszkodowań, tak np. jak ma to miejsce w przypadku mienia zabużańskiego.

Pan Łukasz Podgajny, Starszy Radca Prokuratorii Generalnej poinformował, że skala spraw prowadzonych przez Prokuratorię Generalną jest bardzo duża. Obecnie orzecznictwo sądów powszechnych idzie w kierunku uwzględniania powództw, a Prokuratoria Generalna walczy głównie o wysokość kwot.

Przewodnicząca zaznaczyła, że MSZ monitoruje również sprawy reprivatyzacyjne w innych krajach, m.in. w Rumunii, z której kilka spraw reprivatyzacyjnych trafiło do Trybunału. Stwierdziła, że Polska nie miała do tej pory spraw dotyczących tej tematyki przed Trybunałem, zaś te skargi, które do niego trafiły zostały uznane za niedopuszczalne (np. w sprawie *Ogórek p. Polsce*).

5. Informacja nt. postępu w realizacji wyroków z dnia 5 stycznia 2010 r. ws. ***Frasik p. Polsce*** (skarga nr 22933/02), w kontekście prawa osób osadzonych do zawarcia związku małżeńskiego – referuje: **Centralny Zarząd Służby Więziennej**.

Pani Teresa Kujawa, Kierownik Zespołu ds. skarg osób pozbawionych wolności, przedstawiciel Biura Spraw Wewnętrznych Centralnego Zarządu Służby Więziennej (dalej: CZSW) poinformowała, że w sprawie *Frasik p. Polsce* Trybunał stwierdził naruszenie art. 12 i 13 Konwencji, poprzez arbitralne odmówienie przez sąd zgody osobie tymczasowo aresztowanej na zawarcie związku małżeńskiego na terenie jednostki penitencjarnej oraz braku skutecznego środka odwoławczego od takiej decyzji. Obowiązujące przepisy Kodeksu karnego wykonawczego (dalej: „KKW”) nie ograniczają prawa osób przebywających w zakładach karnych do zawarcia związku małżeńskiego. Również prawo o *aktach stanu cywilnego* dopuszcza możliwość zawarcia związku małżeńskiego poza siedzibą urzędu stanu cywilnego. Osoby tymczasowo aresztowane przebywające na terenie jednostki penitencjarnej znajdują się w dyspozycji organu penitencjarnego, który decyduje o ich kontaktach z innymi osobami w trakcie przebywania w jednostce penitencjarnej. Decyzje dyrektorów jednostek penitencjarnych odnoszą się do możliwości organizacji ceremonii zawarcia związku małżeńskiego na terenie jednostki lub o udziale osoby osadzonej w ceremonii poza siedzibą jednostki w trybie art. 141a ustawy z dnia

6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (dalej: „KKW”), czyli przepustki ze względu na ważne czynniki osobiste.

Działania informacyjne i nadzorcze koncentrują się na uświadamianiu dyrektorów jednostek penitencjarnych o konieczności wyważenia bezpieczeństwa publicznego z interesem osoby ubiegającej się o zorganizowanie takiej ceremonii na terenie jednostki lub opuszczenia jednostki.

Jak wskazała Pani Kujawa z danych statystycznych jakimi dysponuje CZSW wynika, iż sprawa pana Frasika miała jednostkowy charakter. W 2016 r. osoby przebywające w jednostkach penitencjarnych zgłosiły 276 takich wniosków, z tej liczby 273 wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie, a tylko 3 wnioski dotyczyły odmowy udzielenia przepustki czasowej na zawarcie związku małżeńskiego poza terenem jednostki. Decyzje te były uzasadnione zagrożeniem dla bezpieczeństwa publicznego i negatywną prognozą kryminologiczną osób, które chciały opuścić jednostkę penitencjarną. Dwie spośród tych osób zdecydowały się na zaskarżenie decyzji w trybie art. 7 KKW do sądu penitencjarnego, który jednak utrzymał w mocy te decyzje. W odniesieniu do osób tymczasowo aresztowanych, w 2016 r. 12 osób ubiegało się o możliwość organizacji ceremonii na terenie jednostki i 12 wniosków zostało rozpatrzonych pozytywnie.

Analiza przepisów wskazuje na brak konieczności ubiegania się o zgodę na zawarcie związku małżeńskiego przez osoby osadzone w zakładzie penitencjarnym. Przedmiotowy wyrok jest wykonywany na poziomi praktyki.

Zasady zawierania związku małżeńskiego na terenie zakładu penitencjarnego nie są uregulowane w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, ale uroczystość ta nie różni się zasadniczo od tej odbywającej się w urzędzie stanu cywilnego. Kierownik urzędu stanu cywilnego przybywa do jednostki penitencjarnej i udziela ślubu. Administracja jednostki dokłada starań, aby ceremonia odbyła się w warunkach zapewniających jej godny przebieg. W dwóch ubiegłych latach nie odnotowano skarg dotyczących organizacji tego rodzaju ceremonii.

Pan Marcin Mazur z Biura RPO zauważył, że Trybunał słusznie wskazał w wyroku na brak skutecznego środka odwoławczego. Art. 217 KKW mówi o zgodzie na widzenie, a nie na zawarcie związku małżeńskiego. Na decyzję wydaną na podstawie tego przepisu przysługuje środek zaskarżenia, ale jest to środek zaskarżenia dedykowany widzeniom. W ocenie RPO wykonanie wyroku powinno polegać na wprowadzeniu odpowiednich zmian legislacyjnych i na stworzeniu mechanizmu analogicznego do zgody na widzenie lub na prowadzenie rozmów telefonicznych. Środek zaskarżenia w tych sytuacjach służy zarówno osobie tymczasowo aresztowanej, jak i osobie, która ubiega się o zgodę na widzenie lub rozmowę. Przedstawiciel Rzecznika podniósł również, że zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji konieczne jest wskazanie celu dokonania ograniczenia praw w ustawie. Mimo dobrej praktyki udzielania zgód przez organy penitencjarne problem arbitralności jest nadal aktualny. Zaznaczył, że podobny problem może pojawić się również w odniesieniu do skazanych. Osoba, która chciałaby wejść w związek małżeński ze skazanym nie dysponuje środkiem zaskarżenia. Podkreślił, że przepisy również powinny wskazywać kto może uczestniczyć w takiej ceremonii. Warunki te powinny dotyczyć zarówno osób tymczasowo aresztowanych, jak i skazanych.

Przewodnicząca zaznaczyła, że wyrok jest wykonywany już od 7 lat, a sprawa nie wymaga wielkich nakładów finansowych ani nie jest też kontrowersyjna społecznie.

Pani Teresa Kujawa wskazała, że podjęcie zmian legislacyjnych nie leży w gestii CZSW. Zasady organizacji ceremonii zawarcia związku małżeńskiego są ściśle związane z bezpieczeństwem jednostki penitencjarnej. Bezpieczeństwo musi zostać zagwarantowane zarówno osobom biorącym udział w ceremonii, jak i urzędnikom urzędu stanu cywilnego. Jest to rozpatrywane w ramach skargi z art. 6 i 7 KKW. Dotychczasowe statystyki wskazują, że interesy

osób chcących zawrzeć związek małżeński są należycie chronione. Nie można jednak wykluczyć możliwości niezadowolenia strony z decyzji dyrektora jednostki penitencjarnej.

Pani Urszula Szafrńska, Naczelnik Wydziału ds. Postępowania przed ETPCz w Departamencie Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka w MS zauważyła, że w posiedzeniu nie uczestniczą przedstawiciele departamentów w MS, które mogą podjąć odpowiednie działania w tej sytuacji. Przyznała, że w związku z wykonaniem tego wyroku początkowo zapadła decyzja o podjęciu prac legislacyjnych w MS, jednak zostały one przerwane we wrześniu 2016 r. Równocześnie zaznaczyła, że MS pozostaje w stałym kontakcie z Sekcją Wykonywania Wyroków KM i że przyjęta została linia argumentacji, zgodnie z którą wystarczającą regulacją przedmiotowej kwestii są przepisy dotyczące widzeń. Prawo do zawarcia związku małżeńskiego przez osoby tymczasowo aresztowane nie powinno być ograniczane.

Obecnie w MS prowadzone są konsultacje z Departamentem Legislacyjnym, Departamentem Wykonania Orzeczeń i Probacji oraz z Prokuraturą Krajową. Oba departamenty MS wskazują, że pominięcie wydania decyzji o wyrażeniu zgody na zawarcie związku małżeńskiego na terenie jednostki penitencjarnej jest niemożliwe ze względu na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa. Dodatkowo zdaniem Prokuratury Krajowej nie ma potrzeby tworzenia nowych regulacji. Dlatego rząd będzie przekonywać KM, że zmiana praktyki jest wystarczająca do wykonania tego wyroku.

Przewodnicząca poprosiła MS o przekazanie wątpliwości podniesionych przez RPO pod rozwagę Departamentów Wykonania Orzeczeń i Probacji oraz Legislacyjnego w MS. Zobowiązała się również, że do Sekcji Wykonywania Wyroków zostanie przekazany raport z wykonania wskazujący, że wyrok został wykonany przez zmianę praktyki i że podobne uchybienia nie wystąpią w przyszłości.

Pan Marcin Mazur stwierdził, właściwym rozwiązaniem byłoby stworzenie normy o charakterze generalnym dedykowanej zawarciu związku małżeńskiego. Dodał, że zgodnie z art. 4 § 2 KKW skazany zachowuje prawa i wolności obywatelskie, a ich ograniczenie może wynikać jedynie z ustawy oraz z wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia. Art. 4 § 2 w związku z art. 217 stosuje się odpowiednio do osób tymczasowo aresztowanych. Przypomniał również, że nie omówiono podniesionej również w wyroku okoliczności, że pan Frasiak (oskarżony) chciał wstąpić w związek z małżeńską z kobietą, która była osobą pokrzywdzoną w sprawie. Zmiana statusu umożliwiłaby pokrzywdzonej skorzystanie z prawa do odmowy składania zeznań. Choć Trybunał stwierdził, że nie byłaby to przeszkoda, to należy zauważyć, że organy muszą dbać o dobro śledztwa i mogą nie być chętne do udzielenia zgód w analogicznych sytuacjach. Zauważył także, że art. 6 i 7 KKW nie mają zastosowania do osoby, która chciałaby wejść w związek małżeński z osobą przebywającą w zakładzie karnym.

Pani Agnieszka Goździk, Przedstawiciel Departamentu Postępowania Przygotowawczego Prokuratury Krajowej podniosła, że osoba tymczasowo aresztowana ma pewien specjalny status. Tymczasowe aresztowanie występuje przede wszystkim w celu zapewnienia prawidłowego przebiegu postępowania przygotowawczego. Można wyobrazić sobie sytuację, w której osoba zamierzająca zawrzeć związek małżeński lub osoba ubiegająca się o widzenie w celu wzięcia udziału w ceremonii są osobami zaangażowanymi w postępowanie przygotowawcze. Krąg osób, które mogą znaleźć się w tej sytuacji musi być monitorowany, gdyż w innym przypadku może grozić to mactwem. Stwierdziła, że warto pamiętać o tym, że prawo do odmowy składania zeznań przysługuje również konkubinie. Także statystyka wskazuje, że obecnie stosowana praktyka jest właściwa.

Przewodnicząca poprosiła przedstawicieli MS o rozmowę z właściwymi departamentami MS o zastrzeżeniach zgłaszanych przez RPO. Poinformowała również, że w przypadku braku pozytywnego sygnału z Sekcji Wykonywania Wyroków i niemożliwości zamknięcia sprawy do

końca roku, niezbędna może okazać się zmiana dotychczasowego podejścia. Podkreśliła, że nie chce by sprawą zajęło się Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy lub by znalazła się w kolejnym raporcie na temat stanu wykonywania wyroków w poszczególnych państwach, a zmiany legislacyjne nie wydają się niemożliwe.

III. Informacja na temat działań podejmowanych przez resorty w celu upowszechniania standardów Trybunału – referują: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Finansów.

Pani Joanna Maciejewska z MRPiPS poinformowała, że podstawowym zadaniem ministerstwa jest wdrażanie konwencji dotyczących ochrony społecznych praw człowieka, czyli Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, Konwencji o Prawach Dziecka oraz Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych, a także Europejskiej Karty Społecznej.

Stwierdziła, że Konwencja w ograniczonym zakresie odnosi się do obszaru działania MRPiPS, również w skargach sprawy dotyczące kompetencji Ministerstwa podejmowane są w ograniczonym stopniu. Są to sprawy dotyczące praw dzieci, praw do zabezpieczenia społecznego czy osób przebywających w zakładach opiekuńczych. Zwykle w skargach podejmowane są aspekty proceduralne, które leżą w kompetencji innych ministerstw.

Zwróciła uwagę, że dochodzenie praw społecznych jest możliwe w ramach innych instytucji, np. Międzynarodowej Organizacji Pracy (dalej: MOP) - skargi do Komitetu Wolności Związkowych oraz zażalenia do Komitetu Ekspertów na niewykonywanie ratyfikowanych konwencji MOP. Przypomniała, że w ramach Europejskiej Karty Społecznej Polska nie przystąpiła do protokołu skargowego.

Przedstawicielka MRPiPS poinformowała, że w ramach Konwencji ministerstwo brało udział w badaniu zgodności prawa polskiego z Protokołem 12. Przyznała, że w razie związania Polski tym protokołem, w obecnym stanie prawnym wiele skarg mogłoby dotyczyć problematyki z zakresu MRPiPS.

W MRPiPS prowadzony jest przegląd orzecznictwa Trybunału i jeżeli pojawiają się orzeczenia, które chociaż w sposób częściowy dotyczą działania poszczególnych departamentów, są im przekazywane. Dzieje się to przede wszystkim na podstawie sprawozdań przekazywanych przez MSZ. Dostęp do wiedzy o Konwencji jest zapewniony przez stronę internetową ministerstwa, na której znajduje się bardzo rozbudowana zakładka dotycząca społecznych praw człowieka, a w niej podzakładka dotycząca Konwencji i funkcjonowania Trybunału. Są tam także linki do strony Trybunału, do wyszukiwarki orzeczeń oraz do stron MSZ, MS, TK i NSA.

Nie są organizowane specjalne szkolenia dotyczące Konwencji i orzecznictwa Trybunału, natomiast ministerstwo organizuje szkolenia dotyczące dyskryminacji dla wszystkich pracowników, w tym obowiązkowo dla nowo przyjmowanych pracowników. Działania na szczeblu międzynarodowym w zakresie pomocy społecznej są obowiązkowym elementem szkolenia pracowników socjalnych. Kwestia ochrony praw dziecka jest podejmowana w trakcie szkoleń pracowników jednostek pomocy społecznej oraz jednostek samorządu terytorialnego, którzy zajmują się przeciwdziałaniem przemocy.

Przedstawicielka MRPiPS przyznała że w pracach legislacyjnych nad nowymi przepisami pracownicy resortu nie rozważają standardów Konwencji. Przypomniała jednak, że zakres działania Ministerstwa pokrywa się głównie z konwencjami dotyczącymi społecznych praw człowieka i że te konwencje te są uwzględniane również przy tworzeniu prawa. Przeglądy ich

wdrażania są prowadzone regularnie. Jednocześnie Pani Maciejewska przyznała, że znajomość standardów Konwencji mogłaby być wyższa.

Przewodnicząca stwierdziła, że zwłaszcza Departament Legislacyjny MRPiPS powinien zapoznać się z orzecznictwem Trybunału zwłaszcza w odniesieniu do art. 1 Protokołu 1 dotyczącego prawa własności oraz zasady proporcjonalności. Ministerstwo powinno rozważyć przeszkolenie osób zajmujących się legislacją z zakresu Konwencji z naciskiem na art. 1 Protokołu 1.

Następnie Przewodnicząca, prosząc o zabranie głosu przedstawiciela Ministerstwa Finansów (dalej: MF) stwierdziła, że to dzięki zaangażowaniu tego ministerstwa udało się zmienić *ustawę o finansach publicznych* tak, by mieć jednoznaczność w kwestii zajęcia kwoty zasądzonej na rzecz osoby skarżącej. Kwota ta obecnie jest wolna od zajęcia na rzecz Skarbu Państwa. Zmiana ta nie wynikała z żadnego wyroku Trybunału, lecz miała na celu uniemożliwienie ściągania środków z zadośćuczynienia otrzymanego przez obywatela od państwa przez komornika na poczet innych długów.

Pan Robert Krzyśków, Zastępca Dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej w MF poinformował, że nowelizacja ustawy została podpisana przez Prezydenta 6 marca br. Stwierdził też, że zakres działania MF jest w obszarze upowszechniania standardów Konwencji mocno ograniczony. Podejmowane są działania informacyjne skierowane do pracowników MF dotyczące standardów orzecznictwa Trybunału. Były one szczególnie intensywne w zeszłym roku przy okazji tłumaczenia wykazu zaleceń. Na stronie MF zainstalowane zostały linki do stron internetowych, na których można zapoznać się z kluczowymi wiadomościami dotyczącymi problematyki Konwencji i jej standardów.

Poinformował, że w szkoleniach dla pracowników Krajowej Administracji Skarbowej zawarte są elementy dotyczące praw człowieka i podstawowych wolności. Obejmują ich również szkolenia z etyki normatywnej i zawodowej. Również system zdalnego rozwoju szkoleniowego uwzględnia tę tematykę. MF współpracuje z innymi jednostkami administracji publicznej przy realizacji wyroków Trybunału. Dodatkowo po zmianach organizacyjnych w strukturze MF został wyznaczony jeden z pracowników do zajmowania się problematyką Konwencji, co powinno pomóc w realizowaniu standardów Konwencji przez MF.

Przewodnicząca podkreśliła, że praca MF nad *ustawą o finansach publicznych* było przejawem właściwego odczytania standardów dekodowanych przez Trybunał i Komitet Ministrów. Uzyskana w ten sposób jednoznaczność sprzyja realizacji praw obywateli.

Wobec zgody przedstawiciela Kancelarii Prezesa Rady Ministrów do przygotowania informacji w kwestii upowszechniania standardów na kolejne spotkanie Zespołu zapowiedziała, iż drugi organ przedstawiający referat zostanie wyłoniony w drodze ustaleń bilateralnych.

IV. Informacja o najnowszych rozstrzygnięciach ETPCz.

Przewodnicząca poinformowała, że w dniu 6 marca 2017 r. uprawomocnił się wyrok w sprawach *Siamaszko i Olszyński p. Polsce*, dotyczący kwestii tzw „żelaznej kasy”. Zaznaczyła, że w tej sprawie składany był wniosek do Wielkiej Izby, a sprawa została wykonana w zasadzie jeszcze przed jej rozstrzygnięciem przez Trybunał. Problemu „żelazanej kasy” dotyczył także wyrok z 21 marca 2017 r. w sprawie *Krogul p. Polsce*.

Powiadomiła uczestników posiedzenia, że Polska oczekuje na rozstrzygnięcie dużej grupy spraw *Matecki p. Polsce* dotyczących zatrudnienia osób pozbawionych wolności. Zaznaczyła, że wyrok ten może być przełomowy nie tylko dla Polski, ale również w stosunku do innych państw.

W dniu 21 marca 2017 r. Trybunał wydał wyrok *Bujak p. Polsce*, kolejnej sprawie dotyczącej leczenia w polskiej placówce penitencjarnej. Sprawa dotyczyła osoby

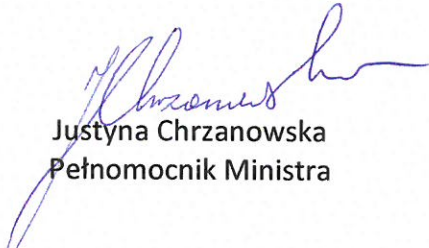

z niepełnosprawnością przebywającą w placówce penitencjarnej i szybkości udzielenia jej świadczeń w okresie 2010 – 2012. Trybunał uznał, że okres 11 miesięcy na przewiezienie do właściwej placówki i umieszczenie w odpowiedniej celi to okres nadmierny, w związku z czym stwierdził naruszenie art. 3 Konwencji. Sprawa ta wpisuje się w poprzednie sprawy dotyczące tej tematyki (*Kaprykowski p. Polsce*). MS i CZSW powinny na bieżąco monitorować jakość leczenia w placówkach penitencjarnych, aby nowe skargi nie napływały do Trybunału.

Na zakończenie posiedzenia Przewodnicząca oddała głos Panu Ministrowi Ivanowi Lishchynie, który stwierdził, że właśnie w taki sposób powinno wyglądać wykonanie wyroków ETPCz. Podziękował stronie polskiej, a zwłaszcza Przewodniczącej za możliwość udziału w posiedzeniu Zespołu i zadeklarował chęć przybycia na kolejne Seminarium Warszawskie dotyczące praw człowieka. Podziękował również za możliwość spotkania w Ministerstwie Sprawiedliwości i wyraził nadzieję, że część polskich rozwiązań uda się przenieść na grunt ukraiński.

Następnie głos zabrała Pani Inna Liniowa, Przedstawicielka Biura Rady Europy w Kijowie. Powiedziała, że wizyta została zorganizowana w ramach współpracy w Radzie Europy. Stwierdziła, że Rada Europy popiera spotkania Pełnomocników Rządów różnych krajów i że może to doprowadzić do bardziej efektywnego wykonywania wyroków Trybunału i do wymiany dobrych praktyk. Polska zaprezentowała model współpracy urzędów centralnych i koordynacji wykonywania wyroków ETPCz, który Ukraina może spróbować wykorzystać u siebie. Przedstawicielka Rady Europy zaprosiła Przewodniczącą do Kijowa.

O terminie oraz porządku obrad następnego posiedzenia członkowie Zespołu zostaną powiadomieni w drodze elektronicznej przez Sekretarza Zespołu. W przypadku pytań proszę kontaktować się z Sekretarzem Zespołu (katarzyna.bralczyk@msz.gov.pl, sebastian.kurek@msz.gov.pl).

Justyna Chrzanowska
Pełnomocnik Ministra

Załącznik:

1. Lista uczestników posiedzenia w dniu 30 marca 2017 r.

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 30 marca 2017 r., budynek MSZ, ul. A. Krywulca 2, sala nr 16 (parter) godz. 09.00-13.00**

Podsekretarz stanu w MSZ	Renata Szczęch
Przewodnicząca Zespołu	Justyna Chrzanowska
MSZ DPOPC	Eliza Suchożebrska Bogumiła Warchalewska Iga Czerwińska, Sebastian Kurek, Stefan Grzegorz Kromolicki
Delegacja z Ukrainy	Ivan Lishchyna, Pełnomocnik Rządu przed ETPCz, Andrii Pomazanov, Poseł, Członek Komisji Prawnej i Sprawiedliwości, Parlament Ukrainy, Olga Davydochuk, Dyrektor Biura Pełnomocnika Rządu przed ETPCz Irena Koval, Kierownik wydziału ds. ekspertyz i metodologii, Biuro Pełnomocnika Rządu przed ETPCz, Alisa Migalchan, Kierownik wydziału ds. współpracy z Komitetem Ministrów, Biuro Pełnomocnika Rządu przed ETPCz, Marta Ivashkiv, Kierownik wydziału do spraw cywilnych, Biuro Pełnomocnika Rządu przed ETPCz, Svitlana Yevtushenko, Kierownik wydziału ds. Koordynacji wykonywania orzeczeń ETPCz, Biuro Pełnomocnika Rządu przed ETPCz, Ivanna Stetsiuk, Starszy specjalista, Biuro Pełnomocnika Rządu przed ETPCz, Maryna Skliarenko, Pierwszy zastępca szefa Departamentu Sprawiedliwości i Bezpieczeństwa, Sekretariat Rady Ministrów Ukrainy, Inna Liniova, Biuro Rady Europy w Kijowie Andrii Kavakin, Rady Europy
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Łukasz Czwojda - Departament Ochrony Zabytków
Ministerstwo Finansów	Robert Krzyśków, Zastępca Dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Joanna Maciejewska, Departament Współpracy Międzynarodowej

Ministerstwo Cyfryzacji	Aleksandra Wolska , Departament Prawny
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Ernest Nasternak , Departament Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej
Ministerstwo Sportu i Turystyki	Piotr Gałązka , Departament Prawny Paweł Pachoł , Biuro Ministra
Ministerstwo Sprawiedliwości	Krzysztof Masło , Dyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Urszula Szafrńska , Naczelnik Wydziału ds. Postępowań przed ETPCz, Maciej Kiełbik , DWMiPCz
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	Krzysztof Paszkiewicz , Departament Administracji Publicznej, Monika Żylarska , Departament Analiz i Polityki Migracyjnej, Jakub Cygan , Departament Analiz i Polityki Migracyjnej Marcin Wrona , Departament Analiz i Polityki Migracyjnej;
Ministerstwo Środowiska	Kamil Zawadzki , Departament Prawny, Michał Kobyliński , Departament Prawny
Ministerstwo Zdrowia	Przemysław Klaman , Naczelnik Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Energii	Beata Chłodzińska , Biuro Prawne
Rzecznik Praw Obywatelskich	Krzysztof Olkowicz , Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich, Justyna Lewandowska , Dyrektor Krajowego Mechanizmu Prewencji, Małgorzata Świętczak , Zastępca Dyrektora Zespołu Prawa Cywilnego, Marcin Mazur , Zastępca Dyrektora Zespołu ds. wykonywania kar, Marcin Malecko , Biuro RPO
Rządowe Centrum Legislacji	Piotr Ołdak , Zastępca Dyrektora Departamentu Prawnego i Postępowań przed Trybunałem Konstytucyjnym

	Katarzyna Grzelak-Bach , Departament Prawny i Postępowañ przed Trybunałem Konstytucyjnym
Krajowa Rada Sądownictwa	Katarzyna Gonera , Sędzia Sądu Najwyższego
Naczelny Sąd Administracyjny	Anna Chmielarz-Grochal , Specjalista ds. prawa europejskiego,
Prokuratura Krajowa	Magdalena Beroud-Korowajczyk , Biuro Współpracy Międzynarodowej Agnieszka Goździk , Departament Postępowania Przygotowawczego
Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Łukasz Podgajny , Starszy Radca
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Teresa Kujawa , Kierownik Zespołu ds. skarg osób pozbawionych wolności, Biuro Spraw Wewnętrznych
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Aleksandra Wrochna , Departament Prawny Maciej Szmit , Departament Służby Cywilnej Michał Czerepiński , Radca Szefa KPRM
Kancelaria Senatu	Joanna Granowska , Sekretarz Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
Kancelaria Sejmu	Justyna Łacny , Biuro Analiz Sejmowych Anna Trębaczewicz , Biuro Spraw Międzynarodowych, Wydział Współpracy Wielostronnej
Komenda Główna Policji	Marta Krasuska , Specjalista ds. ochrony praw człowieka Gabinet Komendanta Głównego Policji
Krajowa Szkoła Administracji Publicznej	Tomasz Bielec ,